

Būvniecības nozares «maigās pagiras»



Mareks Mamajs,
AS Būvuzņēmums Restaurators
valdes priekšsēdētājs

Šis gads būvniecībā iesācies kā īsts jaunais gads vidējam iedzīvotājam. Vēls rīts, nelielas galvassāpes, lēnām kustībām ārā no gultas un... PĀRSTEIGUMS! Apkārt viss pa vecam. Mēbeles tās pašas, laika apstākļi stipri līdzīgi vakardienai, un viss pārējais arī apmēram tāpat. Tikai ledusskapis tukšāks, jo vakar taču bija ballīte.

Šādu alegoriju mierīgi varam attiecināt uz būvniecībā notiekošo. Visi kaut ko gaida un uz kaut ko cer, bet retais atrotījies piedurknes un kaut ko dara nozares labā. Šeit būtiski precizēt: nevis sava būvuzņēmuma, savas saimniecības, bet tieši nozares labā.

Gribēšana un «varēšana»

Ekonomikas ministrija ar savu būvniecības nozarei atvēlēto gaužām mazo kapacitāti strādā ar putām uz lūpām, taču arī šīs pūles nevainagojas panākumiem, jo, piemēram, elektronisko būvdarbu žurnālu (ko var aizpildīt Būvniecības informācijas sistēmā) vai nu neaizpilda neviens, vai «testa režīmā» aizpilda viena pašvaldība. Ar tendencēm nozarē viss ir vienkārši. Tuvojas pašvaldību vēlēšanas, līdz ar to politiskā vadība nodarbojas ar gatavošanos šim kārtējam izaicinājumam, un atlikušajā laikā «dzēš ugunsgrēku» tur, kur nu tas rodas. Taču neviens nerisina jautājumu, kamdēļ Uzņēmumu reģistrā reģistrēti vairāk nekā 20 000 būvniecības uzņēmumu, bet būvkomersantu reģistrā – četras reizes

mazāk. Tātad rēķinu «par ballīti» samaksā tikai katrs ceturtais, bet vairāk vai mazāk savu apetīti apmierinājuši ir visi sēdētāji pie galda.

Nozares politiskajai vadībai jau šodien būtu jābūt skaidram, piemēram, cik darba roku būs pieejamas Latvijā tuvāko piecu gadu laikā, cik miljonus eiro šīs darba rokas var reāli apgūt, cik strauji vajadzēs pārkvalificēt bezdarbniekus un cik projektu nāksies atdot «brālīgajiem» lietuviešiem un igauņiem?

Secinājums: esam turpat, kur pagājušajā gadā. Attīstība neapmierinoša. Rokam ne tajā virzienā. Jo nedrīkst mainīt tikai tos normatīvos aktus, kas grozās «par» vai «ap» valsts un pašvaldību iepirkumiem, kā arī ar tiem saistīto kvalifikāciju.

Nozares «likumsakarīgie» ligumi

Par ēnu ekonomiku, VID darbībām, dažādu biedrību aktivitātēm arī interesanta tendence. Lamājam VID, visus iepriekšējos un nākamajos ģenerāldirektorus, jo būvniecība, lūk, ir «toksiska», bet

«ēnu ekonomikas» paraugdemonstrējums esot redzams gandrīz vai visā Eiropas Savienībā.

Nu, tad pavērojam, kas notiek, piemēram, attiecībās starp ģenerāluzņēmēju un apakšuzņēmēju. Līgumi uz 20 vai pat 30 lappusēm. Mazāka izmēra uzņēmējs vai ne tik izglītots vadītājs iemieg pie septītās vai astotās lappuses, jo, lasot pārrakstītas dažādas civillikuma normas, nekāda lielā interese tālāk lasīt nerodas. Bet ko nevar atrast šajos līgumos? Neko par apakšuzņēmēju pienākumu maksāt nodokļus konkrētā apmērā, noteikt stundu likmes konkrētā apmērā vai citas tiešām lietderīgas normas, ko pieredzējušie ģenerāluzņēmēju juristi itin labi mācētu kvalitatīvi iestrādāt līgumā.

Pēc iepirkuma līguma noslēgšanas reizēm mēdz notikt tā, ka ģenerāluzņēmējam rodas neliela «amnēzija», jo viņš pēkšņi «aizmirst», ka kvalifikācijas dokumentus un piedāvājumu ņēmis no viena apakšuzņēmēja, taču piedāvājumā «īstenībā» esot «iestrādājis» citu cenu. Tāpēc tā nu sanācis, ka tagad jāstrādā par 10 vai 20 procentiem mazāku summu, jo esot virkne uzņēmumu, kas gatavi par šādu cenu strādāt. Jautājumu nav! Skaidrs taču, kāpēc tā ir.

Vērojot RBSSKALS agoniju, kur gadiem ilgi darbi tiek veikti, taču daudzi apakšuzņēmēji nesaņem samaksu, redzu kādu paradoksālu lietu – līgumam ir maģisks spēks! Līgums kā maģiska burvju nūjiņa liek apakšuzņēmējam izdarīt visu, ko vajag ģenerāluzņēmējam. Reizēm pat bez maksas...

Uzdošu retorisku jautājumu: kāpēc ar šādu līgumu palīdzību būvniecības flagmaņi nesakārto ēnu ekonomikas jautājumu būvniecībā? Ir taču vienkāršāk apsēsties pie galda padsmīti būvfīrmām un vienoties, kādu normu turpmāk iekļaut līgumā, nevis, darbinot veselu valsts pārvaldes resursu, censties panākt teju vai neiespējamo.

Gājputnu «loģika»

Vēl viena interesanta būvnieku grupa – tikko nokusa sniegs, tā atmodās! Pavasarī gluži kā gājputni atlido darbinieki, kuri ziemu silti pārlaiduši, saņemot bezdarbnieka pabalstu. Jo tā visiem ir izdevīgāk – sezonā algu maksā šefs, bet, kad darba nav, valsts pabalsts! Es arī tā reizēm padomāju – kamdēļ tad īsti sociālajā budžetā tik regulāri trūkst naudas? Bet attiecībā uz šo jautājumu ledus ir sakustējies.

Būvniecībā nekas nav vienkārši. Un tā tam arī jābūt. Vēsturiski sanācis, ka *Būvuzņēmums Restaurators* nosaukumā ir iekodēta misija. Ārsti arī, iespējams, dažkārt strīdas, kurš tad nozarē ir nozīmīgāks: reanimatologs, mikroķirurgs, fizioterapeits vai kardiologs? Bet, pacienta acīm raugoties, ja kas sāp, tajā brīdī nozīmīgākais ir tas, kurš vislabāk saprot un pārzina savu jomu un var vienkārši palīdzēt.

Mūsu ikdienu saistīta gan ar «reanimāciju», gan «mikroķirurģiju», un tie visi ir darbi, kas būs vajadzīgi vienmēr. Protams, būs ekonomikas uzplaukumi, kad zeltīšanas darbi un strūklaku izgatavošana būs pieprasītāka, un krīzes gadi, kad dārgākais, ko pasūtīs, būs «veņicianka». Taču viens jautājums gan mani interesē: cik ilgi kalpos pēdējos gados tik aktīvi un daudz sabūvētie stikla klucīši? Vai arī esam sākuši jau skolot jauno metāla un stikla konstrukciju «restauratoru» paaudzi?

Varbūt ir vērts padomāt par tām senajām, skaistajām un pamestajām arhitektūras vērtībām, kas mums jau ir? Par to, kā šīs vērtības saglabāt ne tikai sev, bet nodot tālāk mūsu bērniem, mazbērniem un varbūt arī viņu bērniem. Nemaz nerunājot par to, ka kārtīga mūra ēka, kura nostāvējusi savus 100 gadus, sakārtota visdrīzāk nostāvēs vēl tikpat vai vairāk. Piemēri tam izmētāti pa visu Latviju. Esam taču visu šo skaistumu saņēmuši mantojumā no iepriekšējām paaudzēm. Tad kāpēc mēģinām to tagad iemainīt pret kaut ko salīdzinoši izlaicīgu un pārejošu? BI